

CROOSWIJK

Wijkidentiteit(en)

CROOSWIJK

Wijkidentiteit(en)

In samenwerking met
Wijkraad Crooswijk

Rotterdam, december 2022

INTRODUCTIE

Voor u ligt een rapportage over de identiteit(en) van de Rotterdamse wijk Crooswijk. Het doel hiervan is de ondersteuning van de nieuwe wijkraad in het opstellen van het Wijkakkoord, onderdeel van het nieuwe bestuursmodel 'Wijk aan Zet'. Een wezenlijk element hiervan is het in kaart brengen van een 'beeld van de wijk', op basis waarvan concrete opgaven geformuleerd kunnen worden. Omwille van de ondersteuning van het gesprek hierover – en om een collectieve uitgangspositie te creëren – zijn Veldacademie en Stichting Wijkcollectie gevraagd dit beeld in de vorm van de 'identiteit van de wijk' in kaart te brengen. Het vertrekpunt hiervoor is de beleving van bewoners, ondernemers en andere wijkgebruikers. Welke aspecten dragen vanuit hun perspectief bij aan de identiteit van de wijk?

Identiteit(en) van de wijk

In dit onderzoek naar de identiteit van de wijk is het uitgangspunt niet een enkelvoudige identiteit, maar meerdere identiteiten. De meeste wijkraden hebben in formele zin meerdere wijken onder hun hoede. 'De wijk' is daarom binnen elke wijkraad een begrip met uiteenlopende betekenis en invulling. Tegelijkertijd kan één wijk in de beleving van wijkgebruikers ook meerdere identiteiten hebben. Om al deze identiteiten een plek te geven in dit onderzoek – van een eenduidig beeld over de wijk tot uiteenlopende beelden – wordt de term 'identiteit(en)' gebruikt.

Onderzoeksmethode

Voor dit doeleinde is een onderzoeksmethode ontwikkeld aan de hand waarvan informatie, verhalen en beelden over de identiteit(en) van Crooswijk zijn verzameld. Deze methode gaat uit van verschillende invalshoeken en stemmen, geïnspireerd op de gelaagdheid van het concept identiteit.

Als startpunt zijn bestaande gemeentelijke profielen over de wijk geraadpleegd. Vervolgens is de beleving van wijkgebruikers over de wijk opgevraagd via een digitale vragenlijst die werd verspreid via Mijn Rotterdam. Aansluitend vond een workshop met de wijkraad plaats.

Door de opbrengsten uit deze invalshoeken met elkaar in verbinding te brengen, ontstaat er een gelaagd beeld: de identiteit(en) van de wijk. De rode draad die daarin zichtbaar wordt is door Veldacademie weergegeven in een wijkanalyse. In lijn daarmee heeft Stichting Wijkcollectie zes verhalen in beeld gebracht, aangedragen door wijkgebruikers.

Gedeelde beleving als identiteit

Deze selectie van verhalen is klein ten opzichte van het eindeloos aantal verhalen dat Crooswijk kent. Toch zijn deze verhalen exemplarisch voor de identiteit(en) van de wijk, juist omdat zij – met de nuances en grijstinten inbegrepen – door wijkgebruikers zijn ingebracht. De identiteit van de wijk is te vinden in de gedeelde beleving van haar gebruikers.

INHOUDSOPGAVE

1	BEELD VAN DE WIJK	11
	Beeld van de wijk	12
	Over het onderzoek	18
2	VERHALEN	21
01.	Jaap van Duyn	22
02.	Schuttersveld	26
03.	Crooswijkseweg	28
04.	Koffiebar CROOS	32
05.	Begraafplaats Crooswijk	34
06.	Youssef El Hachioui	36
3	VERHALENWANDELING	40
	COLOFON	44

BEELD VAN DE WIJK CROOSWIJK

BEELD VAN DE WIJK

Als één van de eerste (volks)wijken van Rotterdam, is Crooswijk Rotterdam en Rotterdam is Crooswijk. Bewoners zijn trots op hun diverse wijk met rauw randje. Zij genieten van de centrale ligging in de stad en nabijheid van zowel water als parken. (Oud-)Crooswijk kent veel bewoners van het eerste uur, maar de wijk als geheel is de laatste jaren sterk aan verandering onderhevig. Nieuwe wijken worden aangebouwd en als gevolg daarvan verandert de bewonerssamenstelling. Ondanks deze ontwikkelingen is de wijk volgens huidige bewoners achteruit aan het gaan en de buitenruimte aan het verloederen. Dit heeft gevoelens van onveiligheid als gevolg. Nieuwe bewoners trekken naar de wijk toe vanwege de goede ligging en het sociale, maar ook niet al te gelikte karakter. Evengoed komen veel van hen terecht in nieuwbouw of renovatieprojecten waar eerst oude woningen stonden. Zo zijn er grote verschillen tussen bewonersgroepen en daarmee ook tweedelingen in de wijk ontstaan. Tegelijkertijd is de kracht van Crooswijk ook precies dit: haar diversiteit.

Echt, rauw en saamhorig

Crooswijk is van origine een echte Rotterdamse volkswijk. Dit imago wordt door bewoners nog altijd herkend in de wijk, bijvoorbeeld door de jarenlange saamhorigheid die bestaat tussen burens en de gezelligheid die zij daardoor ervaren. Ook nieuwe bewoners ervaren de wijk als een plek waar je voor elkaar klaar staat. Het Rotterdamse moraal en dialect wordt ook nog sterk geassocieerd met de wijk: Crooswijkers zijn recht voor hun raap. Dat beamen bewoners en waarderen zij van elkaar. Het gemoedelijke, gezellige en ons-kent-ons-karakter, dat vroeger wijdverspreid was in de wijk, wordt door veel bewoners hoog in het vaandel gehouden. De oudere generatie mist wel de saamhorigheid in de vorm waarin dit vroeger aanwezig was.

“Levende volkswijk. Goed en leuk contact met bijna alle burens.”

Bewoner via online vragenlijst

“Crooswijk was altijd een hele gezellige wijk waar veel saamhorigheid was. Iedereen kon elkaar en iedereen stond voor elkaar klaar.”

Bewoner via online vragenlijst

VRAGENLIJST WIJKGEBRUIKERS

Om zoveel mogelijk perspectieven te krijgen op de wijkidentiteit(en), is een vragenlijst uitgezet via digitaal participatieplatform Mijn Rotterdam. In de vragenlijst konden bewoners en wijkgebruikers allereerst een beschrijving van de wijk achterlaten. Daarin lieten ze vaak al duidelijk merken hoe zij hun wijk beleven en waarderen. Is het er prettig wonen? Wat zijn kwaliteiten in de wijk of juist pijnpunten? Hoe is de sfeer en het contact met medebewoners? Hoe is de openbare ruimte? Wat maakt hun wijk

speciaal? Daarnaast had de vragenlijst als doel om van een brede groep bewoners te weten te komen welke plekken, personen en activiteiten volgens hen de wijk karakter geven. Bewoners hebben daarbij op een kaart aangegeven waar in de wijk deze personen, plekken en activiteiten te vinden zijn en hoe onze wijkreporters deze konden bereiken. In Crooswijk hebben in totaal 415 bewoners de vragenlijst ingevuld en zo hun bijdrage geleverd aan de wijkbeschrijving in deze rapportage.

Het rauwe en ongepolijste imago van de Crooswijker hangt ook samen met gevoelens van onveiligheid. Dit is met name het geval wanneer dit zich uit in verpaupering door slecht onderhoud in de openbare ruimte (bijvoorbeeld in Oud-Crooswijk) en asociaal gedrag van bewoners. Het is de keerzijde van de medaille van een wijk waar rauwe randjes (mogen) bestaan. Toch zijn bewoners ook in staat door deze waarnemingen van verpaupering heen te kijken en waarderen zij het onderlinge contact in de wijk dat desondanks aanwezig is.

“Een gezellige multiculturele familiewijk. Op het eerste oog helaas vaak onverzorgd en vies, maar daar achter mooie mensen, leuke initiatieven en vriendelijk.”

Bewoner via online vragenlijst

Wijk(identiteit) in transitie

Bewoners ervaren Crooswijk als een wijk in transitie. Door sloop, nieuwbouw, renovaties en de toestroom van nieuwe bewoners hebben er in de afgelopen jaren allerlei verschuiven in de wijk plaatsgevonden op zowel ruimtelijk als sociaal vlak. Deze ontwikkeling staat niet stil met de aanbouw van twee subwijken (Veilingterrein en Nieuw Kralingen). De naam ‘Nieuw Kralingen’ vindt de wijkraad ongelukkig gekozen. Hoe voelen de nieuwe bewoners zich Crooswijker, als hun wijk naar een andere wijk(raad) vernoemd is?

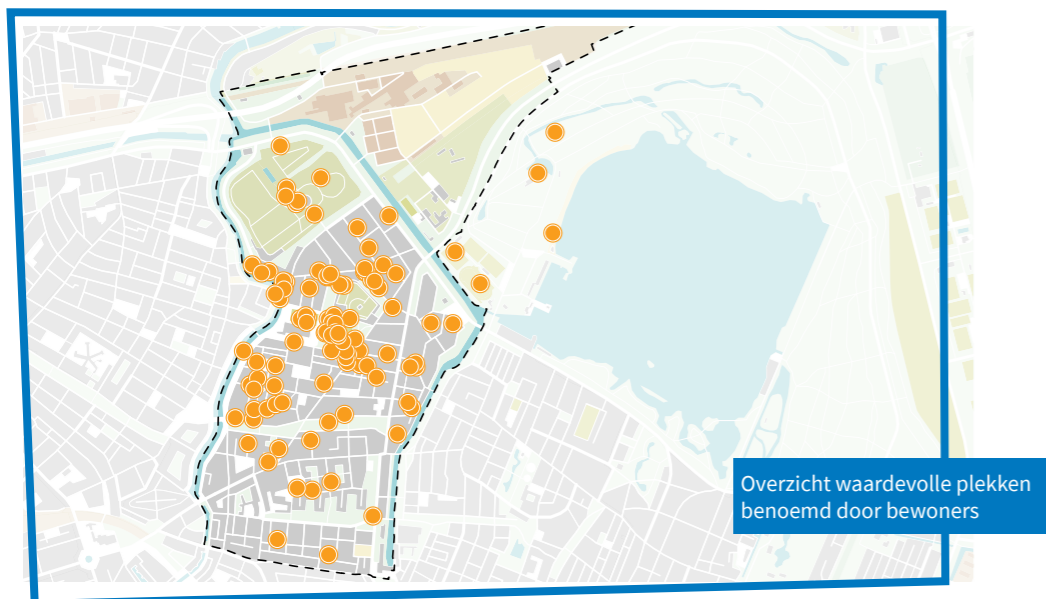
Deze ontwikkelingen in de wijk worden door bewoners heel uiteenlopend ervaren, afhankelijk van aan welke kant van de medaille ze staan. Moeten zij – of door hen gewaardeerde voorzieningen – wijken voor de ontwikkelingen, of vinden ze er juist een plek door in Crooswijk? Deze impactvolle veranderingen leiden ertoe dat bewoners zich zorgen maken over de samenhang in de wijk. Voor veel verschillende groepen is er plek in de wijk, maar hoe behoudt Crooswijk haar gevoel van gedeelde identiteit en trots te midden van al deze veranderingen?

“Een wijk in transitie. Mooie gemengde bewonerssamenstelling.”

Bewoner via online vragenlijst

“Crooswijk blinkt uit in een grote diversiteit qua bouw, oud, nieuw en renovatie en in een grote multiculturele bevolkingssamenstelling. Crooswijk ondergaat een metamorfose en er liggen veel uitdagingen voor de toekomst!”

Bewoner via online vragenlijst

Een wijk met twee gezichten

Deze transitie leidt tot veel tweedeling in de wijk. Oud en nieuw, arm en rijk, jong en oud, sociaal en asociaal, het is er allemaal. Het kán ook allemaal, het één sluit het ander niet uit. In Crooswijk kunnen tegenstellingen naast elkaar bestaan. Dit maakt het een zeer diverse wijk en – in de woorden van bewoners – een echte afspiegeling van Rotterdam. Mensen van verschillende culturen, leeftijden, achtergronden en opleidingsniveaus vinden hun plek in Crooswijk. Te midden van grote veranderingen in de wijk is er binnen bewonersgroepen nog steeds veel saamhorigheid. Toch is het vinden van overbruggingen tussen bewonersgroepen een aandachtspunt in de wijk: begrip voor elkaar ontstaat wanneer bewoners met elkaar in aanraking komen. En daar zijn voldoende en geschikte plekken voor nodig.

“Dorpse wijk met veel tegenstellingen: oude en nieuwe bewoners, jonge gezinnen en mensen op leeftijd, heel welvarende bewoners en mensen die het (een stuk) minder breed hebben. Daarnaast ook veel verschillende culturen.”

Bewoner via online vragenlijst

“Een wijk met veel gezichten; oud- en nieuwbouw, arm en rijk, jong en oud, heel sociaal maar ook een deel asociaal.”

Bewoner via online vragenlijst

Nog niet gebouwd voor iedereen

Van een volksbuurt is Crooswijk uitgegroeid naar een diverse en multiculturele wijk. In een wijk met zo veel verschillen tussen bewoners, is ontmoeting cruciaal voor een prettige manier van samenleven. Contact tussen verschillende bewonersgroepen wordt met name gelegd op ontmoetingsplekken in de wijk, zoals horeca, winkels en buurthuizen. Hoewel er in Crooswijk veel diversiteit is, is het aanbod aan voorzieningen volgens bewoners nog niet voldoende voor iedereen. Er zijn groepen die achter het net vissen. Ook zijn er weinig plekken waar veel menging plaatsvindt. Hierop vormt het Schuttersveld echter een gewaardeerde uitzondering. Deze plek is niet alleen een geografische schakel tussen Oud en Nieuw Crooswijk, het wordt door bewoners van jong en oud ervaren als een plek waar zij graag komen en verblijven.

“Laag voorzieningenniveau ten opzichte van de omliggende wijken.”

Bewoner via online vragenlijst

“Crooswijk is een wijk waar ik prettig in woon, nabij het centrum van Rotterdam en toch ook veel groen om de hoek aan de Kralingse Plas. Men ontmoet en groet elkaar op straat, in de supermarkt en in de kroeg, desondanks is er naar mijn beleving te weinig aanbod aan winkels en horeca.”

Bewoner via online vragenlijst

“Diverse wijk, weinig parkeerplekken en voorzieningen (zoals winkels).”

Bewoner via online vragenlijst

Gentrificatie

Net zoals Crooswijk twee verschillende gezichten heeft (oud en nieuw), kunnen de huidige ontwikkelingen in de wijk van twee kanten bekeken worden. Enerzijds is er duidelijk sprake van de negatieve gevolgen van gentrificatie: de komst van nieuwe bewoners, woningen en voorzieningen gaat ten koste van bestaande woningen en bewoners. Bewoners van het eerste uur voelen zich hierdoor benadeeld. De wijk voelt voor hen niet meer als een wijk voor iedereen: door de komst van nieuwe welgestelde bewoners en horecagelegenheden en woningen in hogere prijsklassen, voelt het voor deze bewoners – die dit niet kunnen betalen – alsof hun ruimte ingenomen is. De sfeer en wijkidentiteit van weleer is hiermee gevoelsmatig veranderd voor bewoners.

“Helaas zijn vele echte Crooswijkers de buurt uit gejaagd om plaats te maken voor nieuwe bewoners met veel geld, huizen die onbetaalbaar zijn voor de meeste oude echte Crooswijkers, zo zonde! Tuurlijk wordt de buurt mooier en is het hier en daar opgeknapt maar helaas heeft dit ook de echte Crooswijkse sfeer doen verdwijnen.”

Bewoner via online vragenlijst

“Een gemengde wijk, theoretisch & praktisch opgeleid, enorm aan het gentrificeren. Prettige wijk, goede locatie.”

Bewoner via online vragenlijst

“Vroeger was ons wijk heel gezellig iedereen kon elkaar er zat een groenteboer slager tabakshop, enz. Helaas is er niks meer van overgebleven en zijn er mensen komen wonen die een zaak in Crooswijk openen met belachelijke prijzen die de Crooswijkers niet kunnen betalen.”

Bewoner via online vragenlijst

Koffiebar CROOS

Een nieuwe status-quo

Anderzijds wordt Crooswijk door dezelfde ontwikkeling steeds toegankelijk, namelijk voor een ander en welgestelder publiek, dat zich vervolgens ook prettig gaat voelen in deze diverse wijk. Nieuwe bewoners hebben ook een gevoel bij wat Crooswijk is en zijn ook trots op hun wijk. Met name de ligging dichtbij het centrum vinden zij ideaal. Ook kunnen zij veel van de vernieuwingen die in de wijk gaande zijn waarderen, zoals het feit dat de wijk een frisse opknappbeurt geniet door het nieuwbouwgedeelte Nieuw Crooswijk en de ontmoetingsplek koffiebar Croos. Toch bestaat voor hen de waarde van de wijk niet alleen uit de nieuwe frisse verflagen. De waardering van de diversiteit wint het nog altijd van de op kleine schaal toenemende homogeniteit. Nieuwe bewoners waarderen Crooswijk ook zoals zij is: divers, rauw, sociaal en echt Rotterdam. Dat is het resultaat van het oude en nieuwe dat in Crooswijk samenkomt.

“Een hele fijne plek waar iedereen welkom is. Ook moeders met kinderwagens worden hier met liefde ontvangen. Het voelt aan zoals de wijk is, gezellig, gemixt en niet gelikt met een simpele relaxte inrichting. Hier voelt een Crooswijker (lees een ieder) zich thuis.”

Bewoner via online vragenlijst over koffiebar Croos

“Leukste zogenaamde achterstandswijk, vol met mensen van elke cultuur en etniciteit. Mooie compacte wijk om te wonen.”

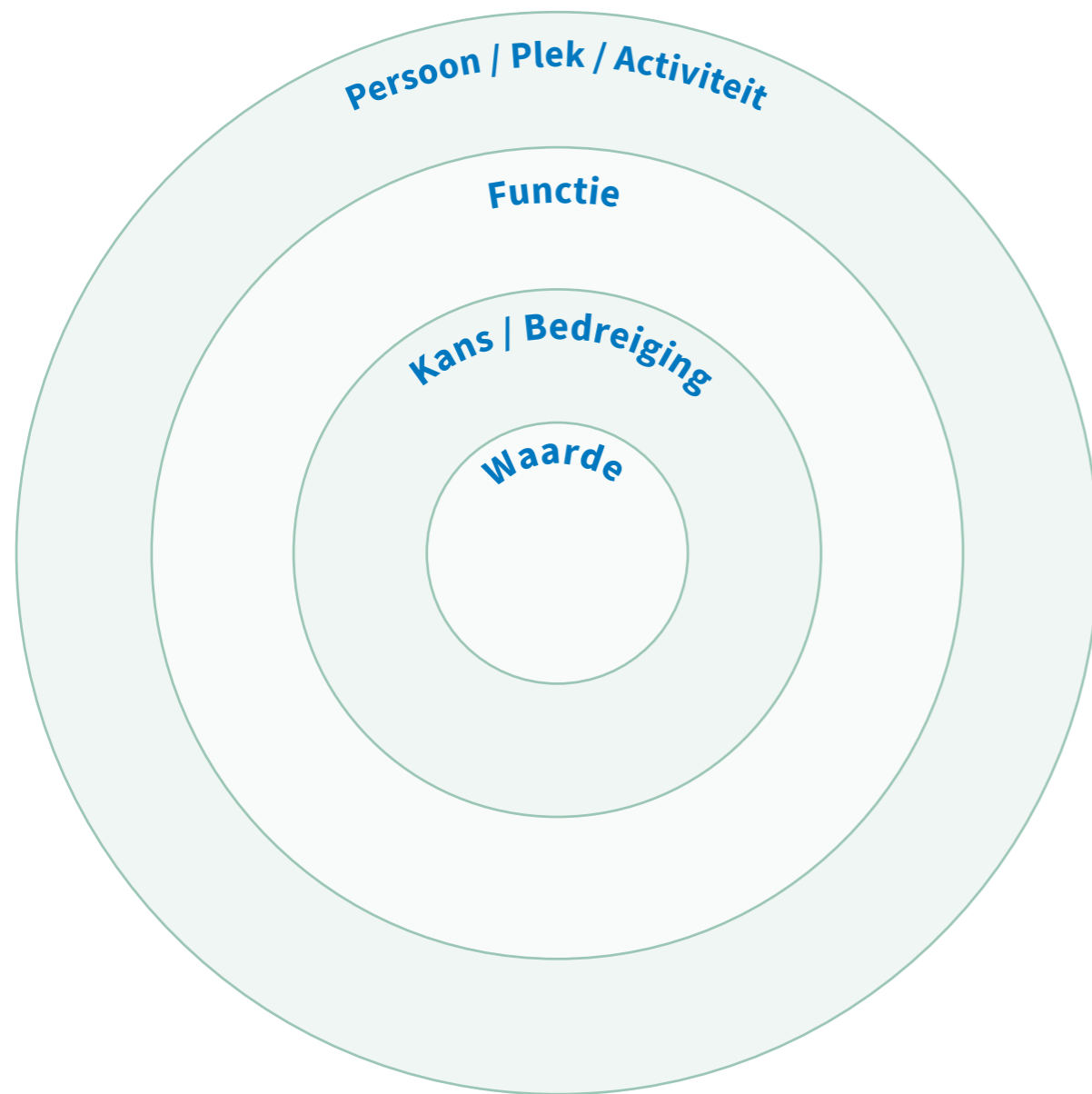
Bewoner via online vragenlijst

“Crooswijk is een wijk van gezelligheid en spontane ontmoetingen op straat. Croos is zo’n gezellige ontmoetingsplek op de hoek van de straat. Grootschalige horecavoorzieningen passen niet goed in de fijnmazige structuur van de wijk. De kleinschalige opzet past juist heel goed. Het zou dan ook onverstandig zijn om Croos te sluiten.”

Bewoner via online vragenlijst

OVER HET ONDERZOEK

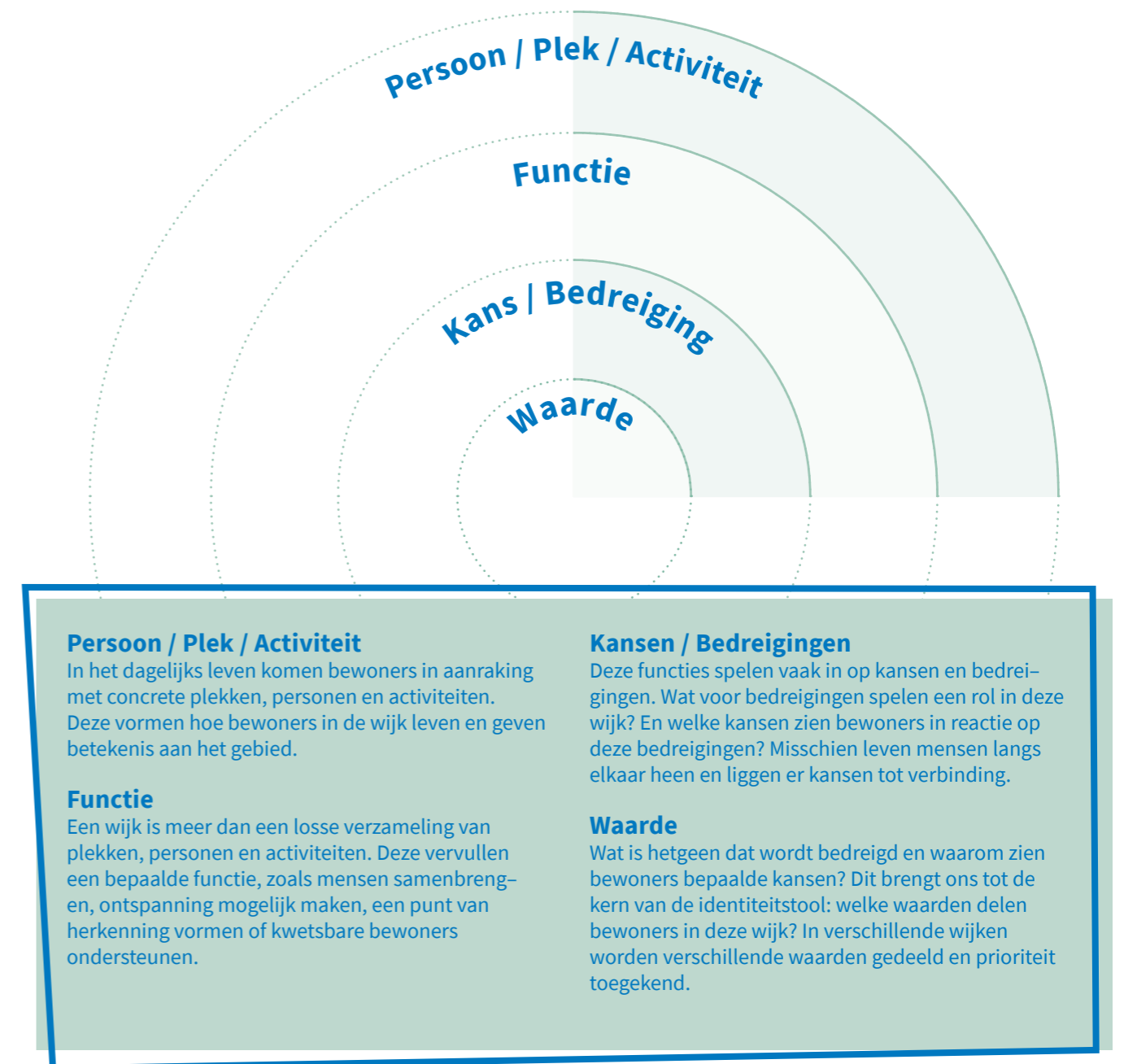

Methodiek

Om de identiteit(en) van de wijk in kaart te brengen is gebruik gemaakt van een gesprekstool. Aan de hand van deze cirkelvormige tool, wordt het complexe begrip identiteit 'afgepeld' in vier lagen. Van concrete plekken, personen en activiteiten in de buitenste laag, tot de meer abstracte kern van de cirkel met gedeelde waarden. De beleving van bewoners vormt hierbij het startpunt.

De ingevulde tool is een snapshot van de wijkidentiteit(en) op dit moment door de ogen van bewoners. Dit beeld is per definitie onvolledig en in ontwikkeling; het is nooit af. Toch geeft het inzicht in identiteit(en) van een gebied. Wat vinden bewoners belangrijk en waarom? En hoe zien we dit terug in de wijk?

De cirkel kan op verschillende manieren gelezen worden. Zowel van buiten naar binnen als andersom. Plekken, personen en activiteiten zijn enerzijds een weerspiegeling van de onderliggende lagen. Ze worden gevormd door gedeelde waarden, kansen en bedreigingen van een wijk. Anderzijds zijn deze plekken, personen en activiteiten van invloed op de onderliggende lagen. Ze beïnvloeden hoe men in de wijk samenleeft en wat men belangrijk vindt. Deze relaties zijn niet altijd lineair; tussen de verschillende aspecten in de cirkel bestaan ook kruisverbindingen. Al deze verbindingen samen geven inzicht in de complexiteit van de identiteit(en) van de wijk.

VERHALEN CROOSWIJK

Jaap

De belangenvereniging serviceflat Rubroek is vijftien jaar geleden opgericht en bestaat nu uit vijf bestuursleden en drie vrijwilligers. Jaap zag al snel mogelijkheden in het flatgebouw Rubroek. “Er was een leeg zaaltje, een bergruimte eigenlijk, daar werd niks mee gedaan.”

ALS JE POSITIVITEIT UITSTRAALT GAAT DE REST OOK MEE

“Als je positiviteit uitstraalt gaat de rest ook mee” aldus Jaap van Duyn, sinds vijf jaar penningmeester van belangenvereniging serviceflat Rubroek. Deze vereniging is belangrijk voor de oudere, vooral alleenstaande bewoners van de wijk. Er is veel eenzaamheid achter de voordeur. Bij toeval is Jaap in deze functie terecht gekomen. “Ik kende een van de vorige bestuursleden en die vroeg of ik het stokje wilde overnemen. Er was eigenlijk geen andere keuze, als er geen nieuw bestuur zou komen dan hield de vereniging op met bestaan.”

Mogelijkheden zien

De belangenvereniging serviceflat Rubroek is vijftien jaar geleden opgericht en bestaat nu uit vijf bestuursleden en drie vrijwilligers. Jaap zag al snel mogelijkheden in het flatgebouw Rubroek. “Er was een leeg zaaltje, een bergruimte eigenlijk, daar werd niks mee gedaan.” Met een klein budget afkomstig van de Gebiedscommissie en medewerking van andere bewoners is de ruimte opgeknapt.

Op handen en knieën

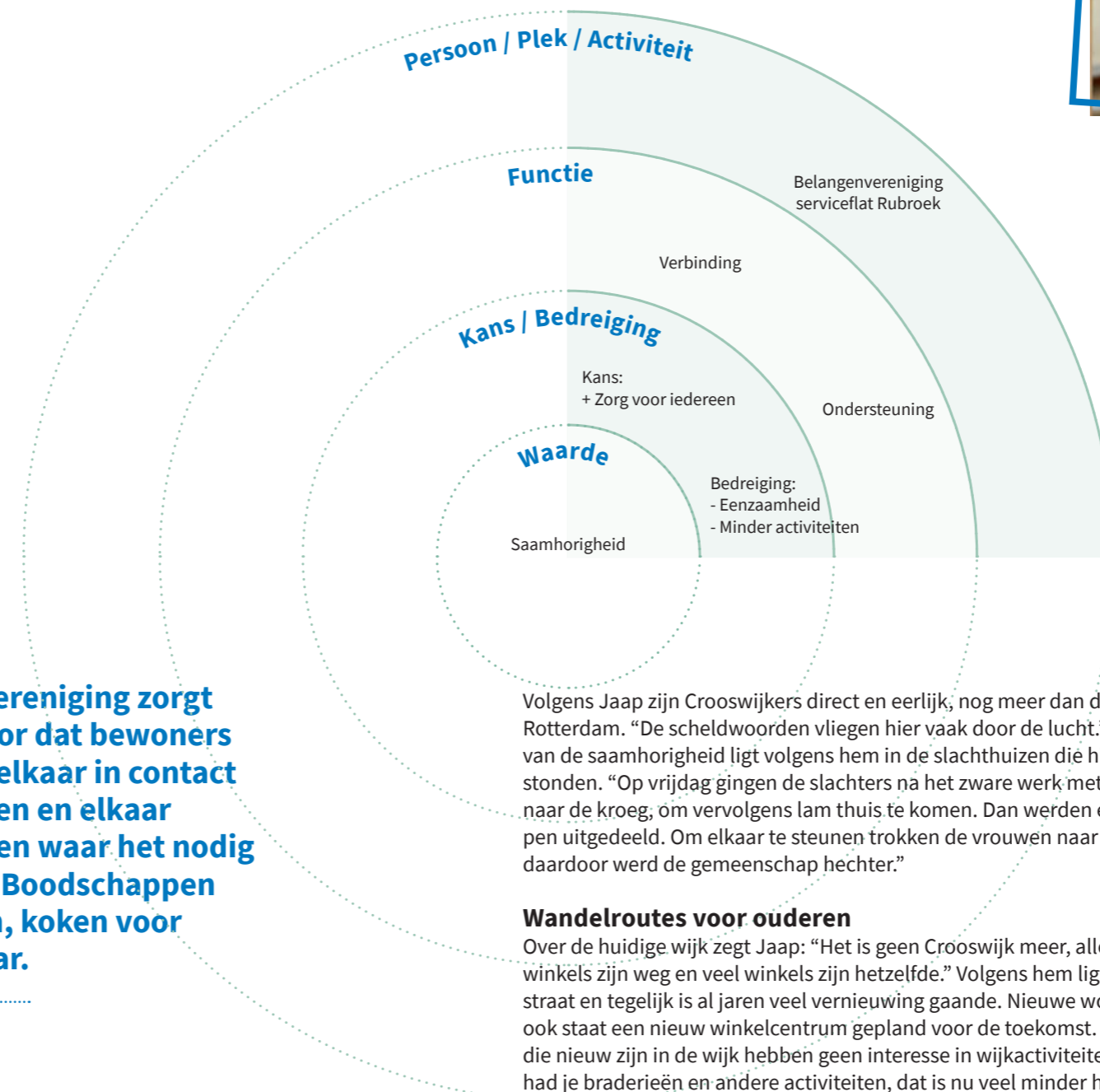
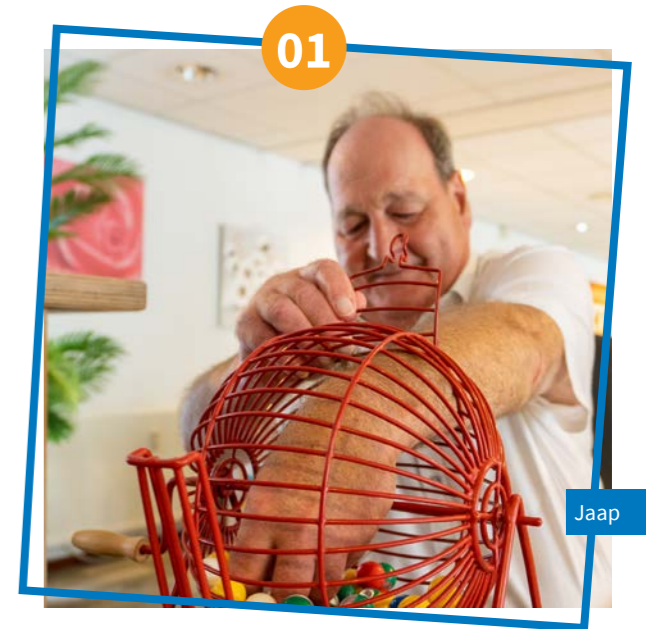
Eerst was er een koffie-uurtje, dat liep niet zo hard. Maar toen Jaap de bingoavond introduceerde ging het los. Hij heeft speciaal gezocht naar een ouderwets bingo spel, met een molen waar je de balletjes nog hoort rollen en er ook weleens eentje ontsnapt. “Ja joh dat is hilariteit, mensen op handen en knieën. Zo van ‘doe je benen eens opzij Mien, daar ligt een bal onder.’ Je weet wel hoe dat gaat.” Voor de prijzen gaat hij zelf op pad. “Omdat ik in een (elektrische) rolstoel zit en niet zoveel tegelijk kan halen moet ik soms drie keer heen en weer.” Wil hij daar geen hulp bij? “Dat doe ik liever zelf, je moet ook opletten wat je koopt. Het moet wel genderneutraal zijn, dus je kan niet met doucheschuim speciaal voor de dames aankomen of een scheerapparaat voor de heren.”

Saamhorigheid

De vereniging zorgt ervoor dat bewoners met elkaar in contact blijven en elkaar helpen waar het nodig is. In coronatijd zag je nog meer dan voorheen dat mensen voor elkaar zorgden. Boodschappen doen, koken voor elkaar. Volgens Jaap is Crooswijk een hechte wijk waar je de saamhorigheid voelt. Ga je ergens langs, kan je zo aanschuiven bij het eten. Overdag voelt het veilig maar in de avond is het minder prettig. “Vorige week was hier nog een schietpartij. Een paar dealers kregen ruzie met elkaar. Ik ben niet bang, maar wel kwetsbaar in mijn rolstoel.” Jaap vertelt dat er vanaf de namiddag verschillende groepen actief zijn op het Goudseplein. “De bierdrinkende daklozen die wachten tot ze naar de opvang kunnen en dan rond tien uur komen de dealers die onder het poortje gaan staan.”

De vereniging zorgt ervoor dat bewoners met elkaar in contact blijven en elkaar helpen waar het nodig is. ...Boodschappen doen, koken voor elkaar.

“Volgens Jaap zijn Crooswijkers direct en eerlijk, nog meer dan de rest van Rotterdam. “De scheldwoorden vliegen hier vaak door de lucht.”

Volgens Jaap zijn Crooswijkers direct en eerlijk, nog meer dan de rest van Rotterdam. “De scheldwoorden vliegen hier vaak door de lucht.” De oorsprong van de saamhorigheid ligt volgens hem in de slachthuizen die hier vroeger stonden. “Op vrijdag gingen de slachters na het zware werk met hun loonzakje naar de kroeg, om vervolgens lam thuis te komen. Dan werden er vaak klappen uitgedeeld. Om elkaar te steunen trokken de vrouwen naar elkaar toe en daardoor werd de gemeenschap hechter.”

Wandelroutes voor ouderen

Over de huidige wijk zegt Jaap: “Het is geen Crooswijk meer, alle Nederlandse winkels zijn weg en veel winkels zijn hetzelfde.” Volgens hem ligt er rotzooi op straat en tegelijk is al jaren veel vernieuwing gaande. Nieuwe woningen, maar ook staat een nieuw winkelcentrum gepland voor de toekomst. “De bewoners die nieuw zijn in de wijk hebben geen interesse in wijkactiviteiten. Vroeger had je braderieën en andere activiteiten, dat is nu veel minder helaas.” Voor de toekomst zou Jaap graag willen dat er meer wandelroutes komen voor de ouderen. Hij denkt dat de wijk gezellig blijft en multicultureel. “Ik ben hier geboren en hier word ik begraven.”

EEN PLEK VAN “KANSEN, VERNIEUWEN EN VERENIGEN”

“Eigenlijk heette dit veld het Exercitieveld, maar omdat Crooswijkers het alleen maar hadden over Schuttersveld heeft de gemeente het maar aangepast” aldus Crooswijk reporter Ton Geenen. Het Schuttersveld is een plek met een lange historie. Waar ooit luchtballonnen vertrokken, mariniers en schutters hun oefenplek hadden, en ook voetbalclub Sparta ooit huisde. Een plek waar veel staat te gebeuren de komende tijd, wanneer het huidige sportcomplex gaat plaatsmaken voor nieuwe woningen en een nieuwe sporthal. Aan de zijkant ligt Speeltuinvereniging Crooswijk, nauw verbonden met het plein, maar wel afgeschermd met een hek.

Een plek van kansen, vernieuwen en verenigen

We praten met Alpha Sow en Bart Kleijweg van Stichting BuurtLAB die zich inzetten om het sporten onder jongeren te stimuleren, met Ton Geenen die de verhalen en historie van de wijk vastlegt in beeld en tekst en met Excelsior Foundation, actief op ‘het veld’.

“Het Schuttersveld is een plek van kansen, vernieuwen en verenigen” volgens Alpha en Bart van Stichting BuurtLAB. Zij zetten zich in om sporten onder jongeren te stimuleren. Zo’n 9,5 jaar geleden heeft Bart Alpha benaderd om in Crooswijk op het Schuttersveld aan de slag te gaan als buurtsportcoach. Alpha heeft op hoog niveau basketbal gespeeld en gaat de uitdaging graag aan. Onder de naam FC Zijlijn werd het project gestart. Het plein werd op dat moment gedomineerd door een klein groepje. Bart: “De meeste jongens kwamen echt om te voetballen, maar een klein deel kwam om drugs te dealen.” Voetbal was de enige sport die er gespeeld werd en vooral in de avond was het een onveilige plek. Het veld zelf was in slechte staat, een pijnlijke constatering voor het sportershart van Alpha. “Toen ik dat zag dacht ik: Je kan hier zo niet spelen, het is niet goed onderhouden. Sport wordt hier niet gewaardeerd.” Het kostte hem twee jaar om de dealende jongeren van het plein te krijgen. Het was hard werken om met hen een band op te bouwen, maar het lukte.

Sport verbreedert

Waar er vroeger vooral gevoetbald werd is het veld nu in gebruik door veel verschillende groepen sporters. Tennis, free-running, atletiek, honkbal, sportdagen en gymlessen van scholen. Ook vind je er personal trainers, wandelaars en sinds kort zijn er mensen met jeu de boules begonnen. Je ziet oud en nieuw Crooswijkers door elkaar op het plein. De sport verbreedert. Ook Ton herinnert zich dit nog van vroeger: “Met het zomervoetbal stonden hier honderden mensen, elke avond weer. Er waren veel teams en het jongerenvoetbal werd gesponsord door de Holland-Amerika Lijn.”

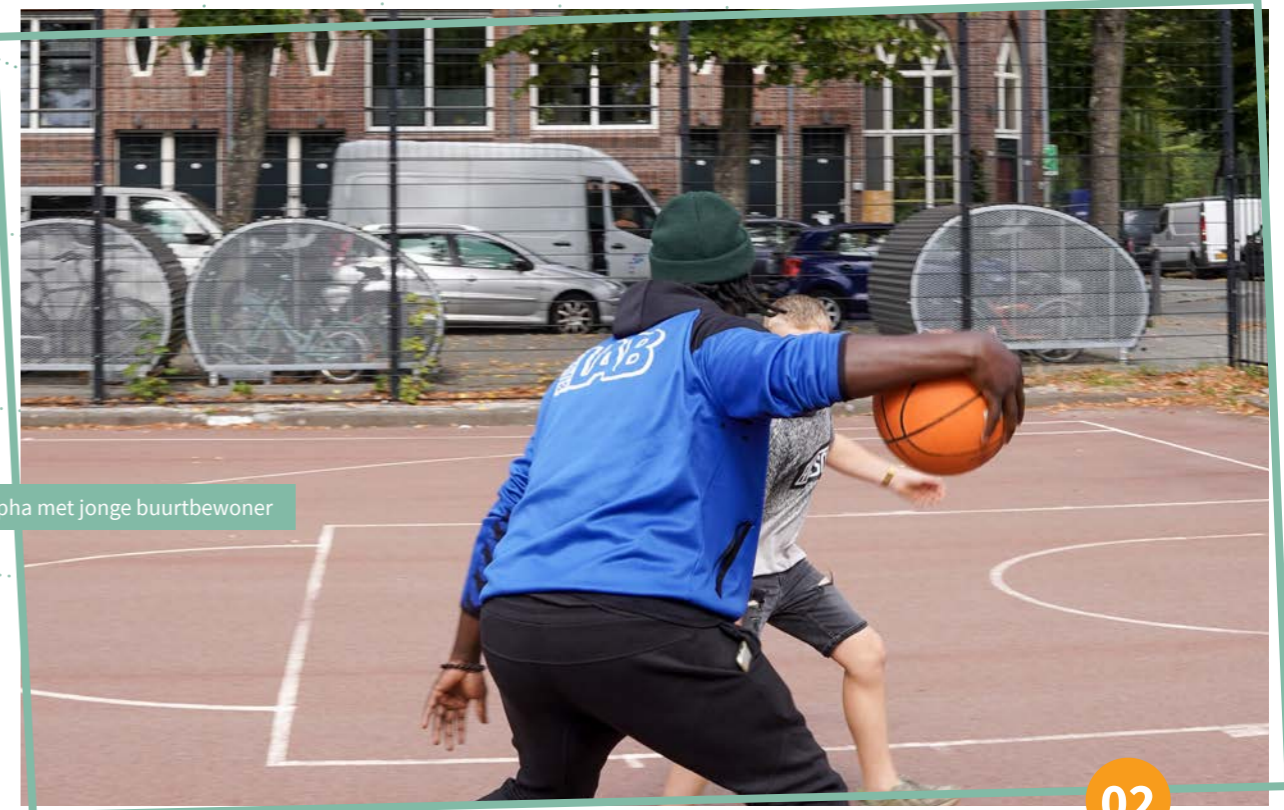
Jongerenhub in een voormalig zwembad

Sinds maart 2022 kan er ook indoor worden gevoetbald. Dankzij Excelsior Foundation, die een jongerenhub in het voormalige zwembad heeft geopend. Ook buiten kunnen jongeren voetballen onder begeleiding van trainers van de Foundation. Jongeren worden uitgedaagd om mee te denken over de activiteiten die er in en buiten de hub plaatsvinden en helpen bij de uitvoering daarvan.

Waar er vroeger vooral gevoetbald werd is het veld nu in gebruik door veel verschillende groepen sporters. Tennis, free-running, atletiek, honkbal, sportdagen en gymlessen van scholen. Ook vind je er personal trainers, wandelaars en sinds kort zijn er mensen met jeu de boules begonnen.

Een grote wens die door meerdere partijen wordt geuit gaat over betere faciliteiten. Zo is er bijvoorbeeld geen toilet bij het Schuttersveld en zijn de velden aan vernieuwing toe.

Alpha met jonge buurtbewoner

De toekomst van het Schuttersveld

Een grote wens die door meerdere partijen wordt geuit gaat over betere faciliteiten. Zo is er bijvoorbeeld geen toilet bij het Schuttersveld en zijn de velden aan vernieuwing toe. Wat duidelijk naar voren komt in de gesprekken is dat deze historische plek veel ruimte biedt aan het verbinden van Crooswijkers en daarmee een belangrijke plek in de wijk inneemt. Dat moet zeker zo blijven vinden alle sprekers eensgezind.

DE WERELD IS VERANDERD, DUS CROOSWIJK OOK

De Crooswijkseweg was ooit een plek waar rijke Rotterdammers een hofstede of buitenplaats lieten bouwen. Nu is het een winkelstraat waarover de meningen verdeeld zijn, van gezellig tot saai, van racebaan tot ontmoetingsplek.

De winkel als ontmoetingsplek

Aydin Kose is eigenaar van supermarkt Ali Baba, sinds 2007 te vinden tussen Kruidvat en snackbar Nieuw A-Fat. Gastvrijheid staat in deze winkel voorop. "Iedereen is hier welkom, wat je afkomst ook is. Ik verkoop een kilo gehakt alsof ik het zelf die avond in de keuken ga klaarmaken." De winkel is een ontmoetingsplek voor buurtbewoners, ze komen volgens Aydin voor het contact én de goede producten. Klant Jaouad bevestigt dat. "Ik koop mijn vlees alleen maar hier." Lachend: "De vorige keer kreeg ik bij de kip een gratis zakje lekkere kruiden, nu moet ik wel blijven terugkomen." Volgens hem is de Crooswijkseweg prima voor de dagelijkse boodschappen, een functionele winkelstraat. "Ik woon hier aan de overkant. Het is hier chill. Ik kan alles krijgen wat ik wil en mis eigenlijk niks."

Net een racebaan

Iets verderop aan de Crooswijkseweg praten we met winkeleigenaar Joop Voerman. We zoeken samen met hem naar een woord om zijn winkel te omschrijven. Joop: "Het is geen lampenwinkel, het is eigenlijk een winkel van alles." De winkel bestaat al sinds 1931 en met zo'n 10.000 artikelen is de zaak uniek. "Maar," zegt hij "tegenwoordig is het niet meer rendabel om zoveel artikelen te hebben." Bij hem komen veel senioren uit de directe omgeving én Marokkaanse dames.

Over de Crooswijkseweg is hij niet zo te spreken. "Het is hier een racebaan, zelfs met de drempels. Voor motoren zijn die drempels alleen maar een extra uitnodiging, worden ze lekker gelanceerd. Er wordt gehandeld in drugs en in de avond zie je veel jongeren rondhangen, die zorgen ook voor overlast." Er is veel veranderd volgens Joop. "Vroeger was hier saamhorigheid tussen de winkeliers. Nu is er geen sfeer meer."

Een prima straat voor de gewone boodschappen

Bij de Kruidvat spreken we klant Sali. Zij woont al twaalf jaar in de wijk en vindt dat je hier voor de gewone boodschappen prima terecht kunt. Ze mist wel diversiteit in het winkelaanbod: "Dat zorgt voor levendigheid. Ik mis de Wibra die hier ooit was. En een leuke plek om lekker uit eten te gaan." Toch is ze positief over de Crooswijkseweg. "Ik voel me hier prima op straat en ga rustig nog even een ijsje bij Doppio halen aan het begin van de avond. Er is best wat sociale controle, dat geeft me een gevoel van veiligheid." Ook is de weg volgens haar een plek van ontmoeting, waar veel mensen even een praatje maken met elkaar.

"Het is hier een racebaan, zelfs met de drempels. Voor motoren zijn die drempels alleen maar een extra uitnodiging, worden ze lekker gelanceerd. Er wordt gehandeld in drugs en in de avond zie je veel jongeren rondhangen, die zorgen ook voor overlast"

Joop

Persoon / Plek / Activiteit

Functie

Kans / Bedreiging

Waarde

Gastvrijheid
Veiligheid
Sociale cohesie

Kans:
+ Levendigheid
+ Sociale controle
+ Echte Crooswijkse gezelligheid

Bedreiging:
- Verkeersongevallen
- Overlast drugs en jongeren
- Weinig diversiteit

Crooswijkseweg

Ontmoetingsplek

Winkelstraat

"Ik kom veel bekenden tegen op straat en in de winkels. Soms duurt het twee uur voordat ik weer thuis ben omdat ik dan overal heb staan praten."

Marina

03

Ik mis de Crooswijkse gezelligheid

Dat laatste horen we ook terug van Primera klant Miky en van Marina, die af en toe bij Primera werkt. Miky: "Ik zou de straat omschrijven als gezellig en je hebt hier een goede bakkerij". Marina vertelt: "Ik kom veel bekenden tegen op straat en in de winkels. Soms duurt het twee uur voordat ik weer thuis ben omdat ik dan overal heb staan praten." De straat zelf mist volgens haar sfeer. Marina: "In een woord? Saai! Ik mis de evenementen die hier vroeger waren, zoals Sinterklaas optochten, echte Crooswijkse gezelligheid. Het is hier koud en grijs geworden. Minder grijs en meer roze, dat zou mooi zijn" zegt ze lachend. Ze is er tegelijkertijd nuchter over: "De wereld is veranderd, dus Crooswijk ook."

Iris

“Acht jaar geleden kwam ik in Crooswijk wonen en miste een koffiezaak in de buurt”, vertelt Iris, mede-eigenaar van CROOS. “Ik ben van huis uit grafisch ontwerper, maar een eigen koffiezaak runnen leek me erg leuk.” Woonstad bleek interesse te hebben voor nieuwe initiatieven in de wijk. Ze pitchte haar idee samen met twee andere enthousiaste wijkbewoners waaronder Linda Wubben.

KOFFIEBAR CROOS IS DÉ ONTMOETINGSPLEK IN DE WIJK

Crooswijkers Iris Schiebergen en Linda Wubben zagen in een leegstaand pand in hun wijk kansen voor een gezellig buurtplek. In 2017 startten zij CROOS: een koffiebar die dient als huiskamer waar mensen uit de buurt elkaar ontmoeten.

Koffie in de wijk

“Acht jaar geleden kwam ik in Crooswijk wonen en miste een koffiezaak in de buurt”, vertelt Iris, mede-eigenaar van CROOS. “Ik ben van huis uit grafisch ontwerper, maar een eigen koffiezaak runnen leek me erg leuk.” Woonstad bleek interesse te hebben voor nieuwe initiatieven in de wijk. Ze pitchte haar idee samen met twee andere enthousiaste wijkbewoners waaronder Linda Wubben. “Bij Woonstad werd onze pitch goed ontvangen, ook omdat we in ons plan rekening hielden met wensen uit de wijk.”

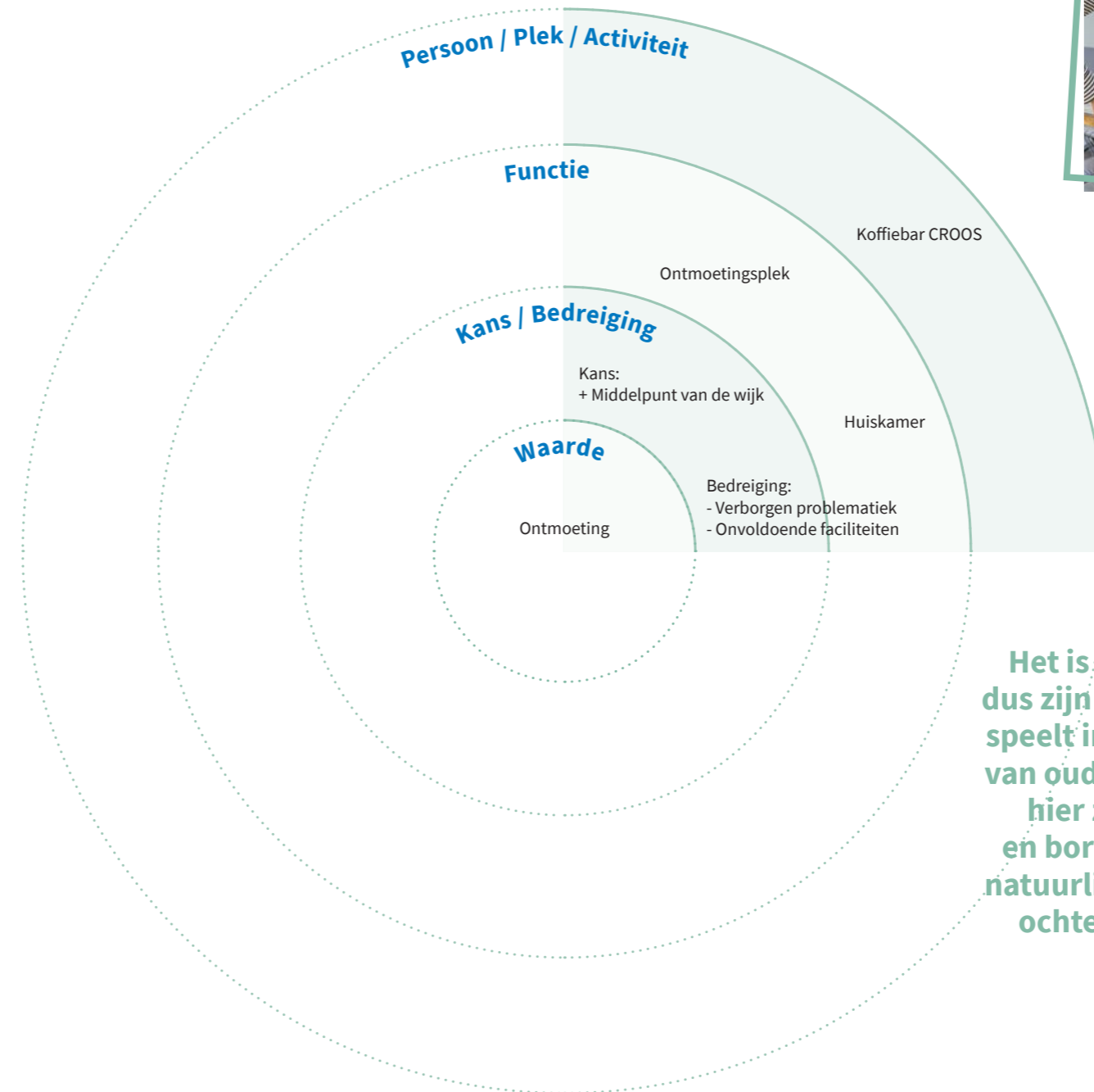
Dorpsgevoel

Het pleintje bij CROOS ervaart Iris als een klein dorp. Crooswijk ervaart ze als een prettige wijk: je zit zo in het groen van het Kralingse Bos, maar ook dicht bij het centrum van de stad. “Ik wilde op een plek wonen waar de kinderen snel naar buiten kunnen en waar ik kan hardlopen of zwemmen. Dat kan hier allemaal.” Tegelijk weet Iris dat er ook uitdagingen zijn in de wijk. “Crooswijk was een buurt waar je nog redelijk makkelijk een huis kon kopen. Die tijd is voorbij. Nu kom je er alleen tussen als je veel verdient en hoogopgeleid bent. Creatieve mensen, zelfstandig ondernemers en docenten trekken daardoor de wijk uit. Daarvoor komen mensen in de plaats die minder binding hebben met Crooswijk. Dat is jammer.” Verborgene problematiek speelt ook een rol. De wijk is arm en kampt met overlast van drugsdealers. “Ik weet dat ze actief zijn, je hoort de verhalen. Maar ook missen er faciliteiten zoals een bibliotheek of een speeltuin voor jongeren en kinderen. Dat kan beter.”

Sociale contacten

Al snel na de opening werd CROOS als buurtkoffiehuis een groot succes. Omdat hun partners in de weekenden stonden af te wassen, moesten de oprichters al binnen drie maanden personeel aannemen. Nog steeds zijn Iris en Linda de drijvende kracht achter CROOS. Het is een plek voor sociale contacten, dus zijn ze goed op de hoogte van wat er speelt in de buurt. “Iedereen komt hier; van ouders met kinderen en mensen die hier zitten te werken, tot wandelaars en borrelende vrienden. En we hebben natuurlijk onze vaste bezoekers die elke ochtend koffie drinken en een krantje lezen.” Aan de muren van CROOS hangt altijd kunst. “Dat regelt Urban Art Gallery voor ons. Soms komen mensen uit de buurt exposeren. Ook hebben we een verkooppunt met zelfgemaakte cadeautjes van José Klaasen.”

Binnenkort moet het koffiehuis een jaar dicht door een verplichte verbouwing. “We denken nu na over wat we daarna nog willen en kunnen doen.”

Het is een plek voor sociale contacten, dus zijn ze goed op de hoogte van wat er speelt in de buurt. “Iedereen komt hier; van ouders met kinderen en mensen die hier zitten te werken, tot wandelaars en borrelende vrienden. En we hebben natuurlijk onze vaste bezoekers die elke ochtend koffie drinken en een krantje lezen.”

Kantelpunt

Momenteel staat CROOS op een kantelpunt. Binnenkort moet het koffiehuis een jaar dicht door een verplichte verbouwing. “We denken nu na over wat we daarna nog willen en kunnen doen.”

EEN OASE VAN RUST, MIDDEN IN DE STAD

Het is een bijzondere plek in Rotterdam: Begraafplaats Crooswijk. Niet alleen door de rijke historie van de rustplaats, die sinds 1832 bestaat. Ook is het een stilteplek waar mensen elkaar dagelijks ontmoeten.

Moment van bezinning

“Hier merk je niets van de grote stad. Deze plek is een oase van groen”, zegt Ton van Dam, bedrijfsleider bij de oude begraafplaats in hartje Crooswijk. Hij noemt zijn werkplek dan ook liever een gedenkpark dan een begraafplaats. “Mensen komen hier voor bezinning, om te verwerken. Ze wandelen een stukje of zitten op een bankje. Ook zijn ze er om een praatje te maken met andere bezoekers. Voor sommige mensen is dat het enige moment van de dag dat ze buiten zijn en contact hebben.”

Vaste bezoekers

Ton werkt al vijftien jaar op de begraafplaats die al 190 jaar bestaat. Het is mooi om er te werken, vindt hij. Mensen delen allerlei verhalen en Ton kan iets voor anderen betekenen. “Zo help ik de familie om een plekje uit te zoeken voor iemand die net is overleden. Nabestaanden zijn vaak zo blij als dat gelukt is. Daar doe ik het voor.” De begraafplaats kent ook vaste bezoekers die dagelijks komen. Soms ziet Ton ze wel twee keer op een dag. “We hebben een bezoeker van 102 jaar oud die geen dag overslaat om het graf van zijn vrouw te bezoeken. Dat vind ik mooi.”

Speciale bijeenkomsten

Ondanks de rust gebeurt er veel op de begraafplaats. “Elk jaar organiseren we op 4 mei de dodenherdenking. Dan komt de burgemeester langs en is er een kranslegging waar wel een paar honderd bezoekers op af komen.” Ook zijn er speciale lichtjesavonden en is er Remembrance Day. “Bij ons kun je ook een wandelroute maken waar je langs de vele monumenten, graftekens en bijzondere bomen. En natuurlijk zijn er de uitvaarten zelf, een paar honderd per jaar. Veelal zijn dat mensen uit Rotterdam. Maar ook uit andere delen van het land worden overledenen hier begraven of bijgezet in een familiegraf.”

Een plek voor de wijk

De begraafplaats wil er graag zijn voor de wijk en haar bewoners. Daarom wordt er veel aandacht besteed aan verbetering van de zichtbaarheid en schuift het team regelmatig aan bij gemeentelijke vergaderingen, bijvoorbeeld van de wijkraad. “Daar hoorden we van een bewoner dat we, ondanks de bewegwijzering, niet goed te vinden zijn. Toen hebben we extra borden geplaatst. Ook worden we weleens verward met het Laurentius, de andere begraafplaats in Crooswijk. Dat gebeurt ook andersom. We verwijzen de bezoekers dan vriendelijk naar elkaar door.”

“Elk jaar organiseren we op 4 mei de dodenherdenking. Dan komt de burgemeester langs en is er een kranslegging waar wel vierhonderd bezoekers op af komen.”

Persoon / Plek / Activiteit

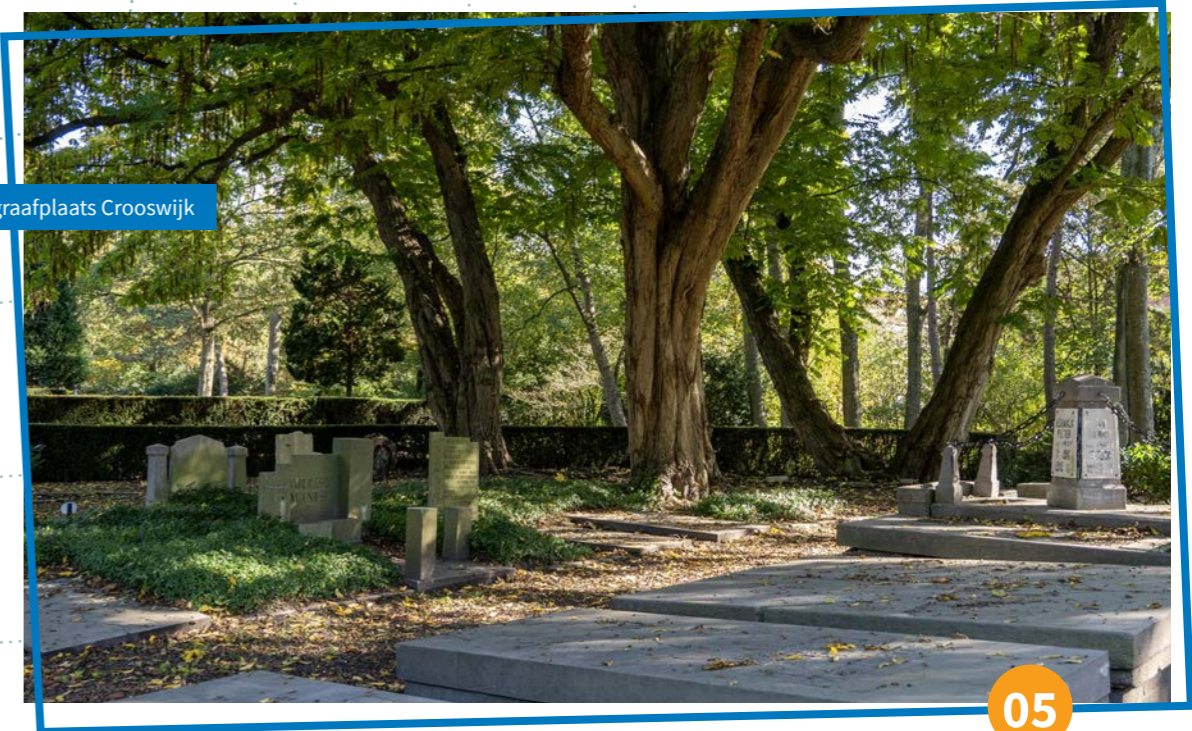
Functie

Kans / Bedreiging

Waarde

De begraafplaats wil er graag zijn voor de wijk en haar bewoners. Daarom wordt er veel aandacht besteed aan verbetering van de zichtbaarheid en schuift het team regelmatig aan bij gemeentelijke vergaderingen, bijvoorbeeld van de wijkraad.

Afscheid via het water

Gaat de nieuwbouwwijk Nieuw Kralingen aan de rand van het Kralingse Bos straks impact hebben op Crooswijk? Ton denkt dat het een positieve uitwerking zal hebben op de buurt. “Crooswijk is een gezellige plek met bewoners die recht voor z’n raap zijn. Sommige mensen zijn bang dat de wijk straks niet meer hetzelfde zal zijn. Maar verandering kan ook een positieve werking hebben; daar moet je voor openstaan.” Voor de toekomst van de begraafplaats heeft hij nog wel wat wensen. Zoals het openbaar vervoer naar de begraafplaats dat beter kan. Daarnaast kijkt Ton uit naar de mogelijkheid om een uitvaart via het water te laten verlopen, zoals vroeger. “We hebben opnieuw een aanlegsteiger gebouwd op dezelfde plek als voorheen. Dan kom je met de kist aan via het water en ga je door de grote poort, die vroeger de hoofdingang was, naar binnen. Dat vind ik een mooie en waardige manier van afscheid nemen.”

Youssef

“Het woord samenleving zegt het al: we leven hier samen, in deze mooie wijk. We hebben verbinding nodig, want dat geeft vertrouwen”, vertelt Youssef. Toen hij van Kralingen naar Crooswijk verhuisde kende hij niemand in de wijk. Hij moest contact gaan maken, bedacht hij, en dat deed hij door samen te eten tijdens de ramadan. Met financiële steun van de gemeente kon Youssef zijn idee voor een maaltijd met buurtgenoten realiseren.

TIJDENS DE RAMADAN SCHUIFT DE BUURT AAN BIJ YOUSSEF EN ZIJN VROUW

Elk jaar nodigt Youssef El Hachioui wijkbewoners uit om mee te eten tijdens iftar: de maaltijd die na zonsondergang wordt gegeten tijdens de ramadan. Wat begon als een gezellig samenkomen van mensen uit de straat is nu een jaarlijks buurtfeestijn.

Samen maak je de wijk

“Het woord samenleving zegt het al: we leven hier samen, in deze mooie wijk. We hebben verbinding nodig, want dat geeft vertrouwen”, vertelt Youssef. Toen hij van Kralingen naar Crooswijk verhuisde kende hij niemand in de wijk. Hij moest contact gaan maken, bedacht hij, en dat deed hij door samen te eten tijdens de ramadan. Met financiële steun van de gemeente kon Youssef zijn idee voor een maaltijd met buurtgenoten realiseren. “Tijdens de ramadan heb ik mijn burens gevraagd om ’s avonds met ons aan tafel te gaan. De eerste jaren ging ik langs de deuren om mensen persoonlijk uit te nodigen. Eerst alleen de Schuttersstraat, daarna het Schutterskwartier en inmiddels nodigen we heel Crooswijk uit.”

Iedereen mag aanschuiven

Sinds 2009 kunnen buurtbewoners tijdens de ramadan gratis aanschuiven. Voor Youssef hoeft je alleen een glimlach mee te brengen. “De eerste twee jaar kookte mijn vrouw voor iedereen. Daar krijgen we nu gelukkig hulp bij. Want inmiddels schuiven er zo’n 85 mensen aan.” Elk jaar probeert Youssef de avonden leuker te maken, bijvoorbeeld met een quiz of muziek. “Meteen na de eerste editie heb ik de bezoekers om feedback gevraagd. Daar stonden zulke mooie dingen in, dat inspireerde me om door te gaan.” Iedereen zit bij Youssef aan tafel: jong, oud, moslim en niet-gelovigen. “Veel wijkbewoners ontmoeten elkaar hier voor het eerst. En jongeren die eerder hebben meegegeten bieden hun hulp aan bij de voorbereidingen. Dat is mooi.”

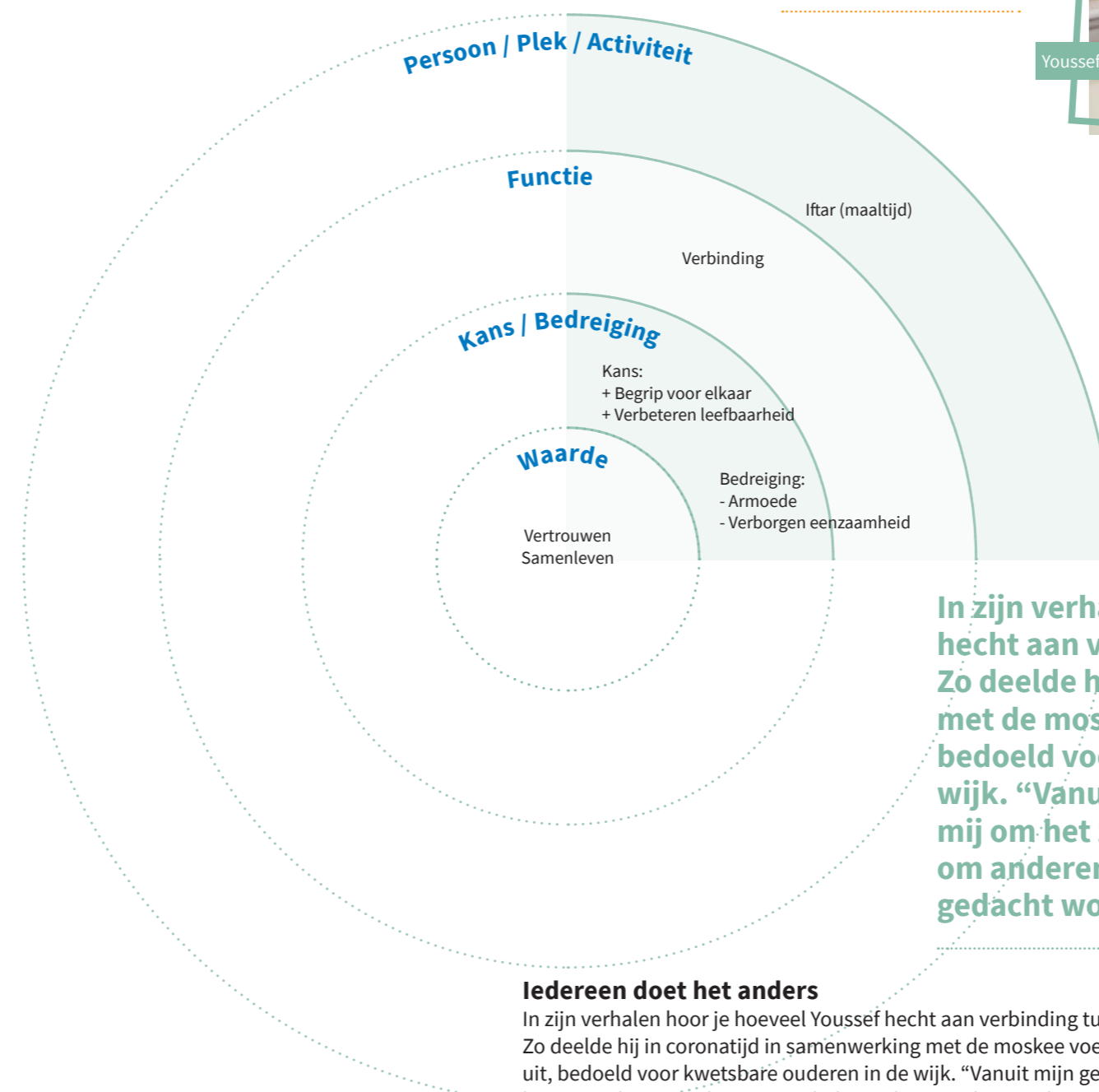
Verborggen eenzaamheid

Youssef voelt zich thuis in Crooswijk. Het is een rustige wijk en een leuke mix van mensen, vindt hij. “Je hebt alles in de buurt en ik voel me hier veilig. Ik denk wel dat er veel armoede en verborgen eenzaamheid is in de wijk.” Hij vindt dat er meer activiteiten voor jongeren en senioren moeten worden georganiseerd. Ook is de wijk niet bepaald opgeruimd. “Er ligt vaak rommel op straat en sommige huizen kunnen nodig een onderhoudsbeurt gebruiken.” Vroeger was er een leefbaarheidsgroep die een keer per maand ging ‘wijk-schouwen’. Bewoners gingen de wijk in om te kijken wat er verbeterd moest worden. “Daarbij werd samengewerkt met Woonstad en de deelgemeente. Ik mis het contact met Woonstad, die zie je nu niet meer. Net als de wijk-agent. Dat is jammer.”

Sinds 2009 kunnen buurtbewoners tijdens de ramadan gratis aanschuiven. Voor Youssef hoeft je alleen een glimlach mee te brengen. “De eerste twee jaar kookte mijn vrouw voor iedereen. Daar krijgen we nu gelukkig hulp bij. Want inmiddels schuiven er zo’n 85 mensen aan.”

Youssef

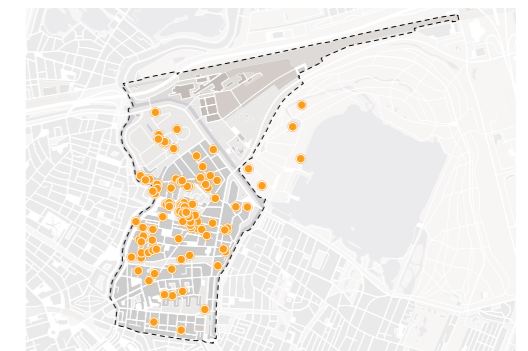
In zijn verhalen hoor je hoeveel Youssef hecht aan verbinding tussen mensen. Zo deelde hij in coronatijd in samenwerking met de moskee voedselpakketten uit, bedoeld voor kwetsbare ouderen in de wijk. “Vanuit mijn geloof past het bij mij om het zo te doen. Het is belangrijk om anderen te laten weten dat er aan ze gedacht wordt.”

Iedereen doet het anders

In zijn verhalen hoor je hoeveel Youssef hecht aan verbinding tussen mensen. Zo deelde hij in coronatijd in samenwerking met de moskee voedselpakketten uit, bedoeld voor kwetsbare ouderen in de wijk. “Vanuit mijn geloof past het bij mij om het zo te doen. Het is belangrijk om anderen te laten weten dat er aan ze gedacht wordt.” Sinds de iftar maaltijden kijkt Youssef zelf ook anders naar mensen. “Iedereen doet de dingen op z’n eigen manier. Je hoeft het echt niet altijd met elkaar eens te zijn. Maar als je daar voorbij kijkt is er zo veel dat ons verbindt.”

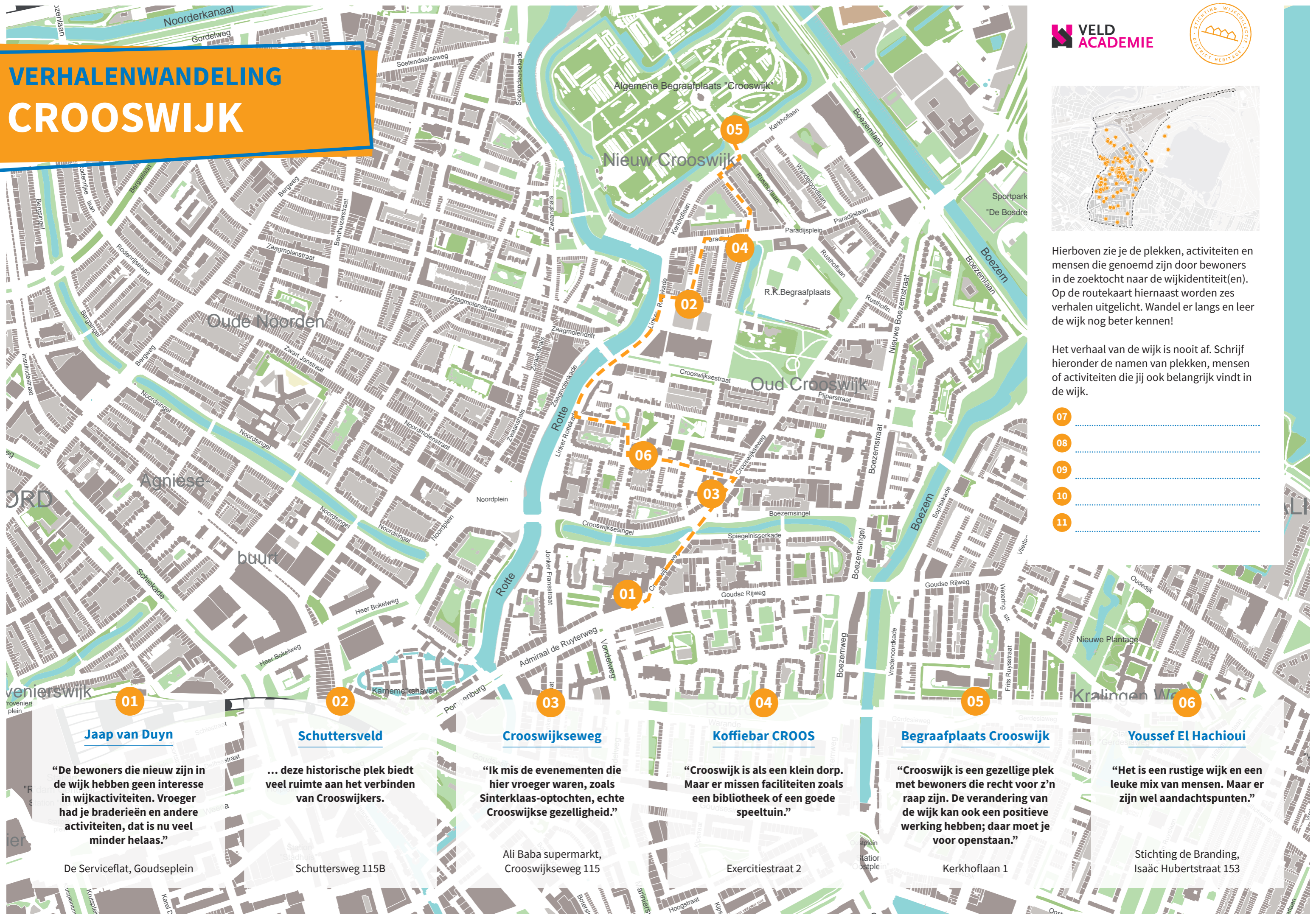
VERHALENWANDELING CROOSWIJK

Hierboven zie je de plekken, activiteiten en mensen die genoemd zijn door bewoners in de zoektocht naar de wijkidentiteit(en). Op de routekaart hiernaast worden zes verhalen uitgelicht. Wandel er langs en leer de wijk nog beter kennen!

Het verhaal van de wijk is nooit af. Schrijf hieronder de namen van plekken, mensen of activiteiten die jij ook belangrijk vindt in de wijk.

- 07 .....
- 08 .....
- 09 .....
- 10 .....
- 11 .....

01

Jaap van Duyn

“De bewoners die nieuw zijn in de wijk hebben geen interesse in wijkactiviteiten. Vroeger had je braderieën en andere activiteiten, dat is nu veel minder helaas.”

De Serviceflat, Goudseplein

02

Schuttersveld

... deze historische plek biedt veel ruimte aan het verbinden van Crooswijkers.

Schuttersweg 115B

03

Crooswijkseweg

“Ik mis de evenementen die hier vroeger waren, zoals Sinterklaas-optochten, echte Crooswijkse gezelligheid.”

Ali Baba supermarkt,
Crooswijkseweg 115

04

Koffiebar CROOS

“Crooswijk is als een klein dorp. Maar er missen faciliteiten zoals een bibliotheek of een goede speeltuin.”

Exercitiestraat 2

05

Begraafplaats Crooswijk

“Crooswijk is een gezellige plek met bewoners die recht voor z'n raap zijn. De verandering van de wijk kan ook een positieve werking hebben; daar moet je voor openstaan.”

Kerkhoflaan 1

06

Youssef El Hachioui

“Het is een rustige wijk en een leuke mix van mensen. Maar er zijn wel aandachtspunten.”

Stichting de Branding,
Isaac Hubertstraat 153

COLOFON

Crooswijk

Wijkidentiteit(en)

In opdracht van

Gemeente Rotterdam

In samenwerking met

Wijkraad Crooswijk

Uitvoering

Veldacademie
Waalhaven Oostzijde 1
3087 BM Rotterdam
info@veldacademie.nl | www.veldacademie.nl

Stichting Wijkcollectie
Willem Buytewechstraat 145
3024 XE Rotterdam
info@wijkcollectie.nl | www.wijkcollectie.nl

Uitgave

1^e uitgave, december 2022
©2022 Stichting Wijkcollectie | Veldacademie

Copyright

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding De gebruiker dient de naam van Stichting Wijkcollectie en Veldacademie te vermelden. **Niet-commercieel** De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken. **Geen afgeleide werken** De gebruiker mag het werk niet bewerken.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Onderzoeksteam

Elisa Matse
Anne-Lotte Groenewegen

Nicole van Dijk

Coördinatie

Elisa Matse

Leonie Roukens

Wijkanalyse

Elisa Matse

Wijkreporter

Beke Olyrhook

Eindredactie verhalen

Cathelijne Beijn
Mariette van der Elburg

Vormgeving en beeldredactie

Rosemiek van der Linden
Minke Themans

Lotl Design - Marlies Bouman

Fotografie

Boy Berkhout

Beke Olyrhook

CROOSWIJK

Wijkidentiteit(en)

De identiteit van de wijk is altijd in beweging. Juist daarom is het waardevol om hier van tijd tot tijd een afspiegeling van in kaart te brengen. Stichting Wijkcollectie en Veldacademie hebben de krachten gebundeld en de identiteit(en) van de wijk Crooswijk in meerdere vormen in beeld gebracht. Het resultaat hiervan is deze rapportage.